

Arbeid til alle er jobb nr. 1!

Tryggheten velferdsstaten gir oss er viktig for hver enkelt, og en hjørnestein i *den norske modellen*. Den gir trygghet til å prøve, satse og skape. Det gir oss et arbeidsliv med høy omstillingsevne. Og skal legge til rette for at folk med nedsatt arbeidsevne kan bidra i arbeidslivet og samtidig beholde tryggheten.

Krigen i Ukraina, etterdønningene av koronapandemien, stigende rente og høye priser på mat, strøm og drivstoff slår rett inn i folks hverdagsøkonomi. Alle merker økte priser, men de med dårligst råd merker det mest. Mange kan kjenne uro for hverdagsøkonomien. Høyere renter merkes godt av barnefamilier og unge i etableringsfasen med høye lån.

Det siste året har flere slitt økonomisk. Utgiftene har økt mest for enslige forsørgere og barnefamilier¹. Andelen husholdninger med alvorlige økonomiske vansker eller som strever økonomisk har doblet seg det siste året, til 16 prosent². Frivillige organisasjoner som deler ut mat har meldt om økt pågang. Frivillige tilbud er bra, men velferdsstaten skal også ivareta akutte behov for hjelp.

Arbeid er veien ut av fattigdom. Arbeid betyr mye mer enn inntekt – arbeid gir trygghet, frihet, fellesskap og tillit til hverandre. Den sosialdemokratiske arbeidslinja handler om å gi folk mulighet til arbeid. Om å stille krav, og å stille opp. Den skal gi folk mulighet til å bruke arbeidsevnen de har, og samtidig beholde tryggheten. Virkemidlene skal først og fremst bidra til å hjelpe folk tilbake til arbeidslivet. Når arbeid viser seg å ikke være mulig skal folk ha trygghet for at de vil få varig økonomisk støtte til et godt og verdig liv.

Rundt 600.000³ voksne⁴ står utenfor arbeidslivet. Rundt en tredjedel søker arbeid, deltar i arbeidsmarkedstiltak eller mottar arbeidsavklaringspenger. Over halvparten er arbeidsuføre, og ved utgangen av 2022 mottok 10 prosent⁵ av den voksne befolkningen uføretrygd. Andelen som mottar uføretrygd har økt over flere år, særlig blant unge og kvinner.

Norge har lenge hatt mange flere som søker jobb, enn antall ledige jobber. Arbeidsgivere har kunnet velge bort søkere som ikke oppfyller enhver preferanse. Fremover vil Norge trenge all arbeidskraften vi har. Arbeiderpartiet skal stille krav til arbeidslivet og samfunnet rundt. Krav om bedre tilrettelegging, oppfølging, veiledning, utdanning, kompetanseheving og helsehjelp, for at flere skal få brukt arbeidsevnen sin. Vi må utvide arbeidsstyrken.

Trygghet i urolige tider

Felles velferdstjenester og fellesgoder av høy kvalitet og tilgjengelig for alle gjør den enkeltes kjøpekraft mindre viktig for å kunne leve et godt og verdig liv. Felles velferd bygger også tillit og oppslutning om velferdsstaten. Kampen mot privatisering av vår felles helsetjeneste er også en kamp mot ulikhet. Regjeringens prioritering av en skole der alle får mestre, lav

¹ I andel av lønn, [SIFO-rapport 8-2022](#)

² [SIFO-rapport 8-2022](#)

³ [SSBs Arbeidskraftundersøkelse](#), tall for 2021, da 661.000 voksne i arbeidsfør alder stod utenfor arbeidslivet. Tall for 2022 legges fram i august 2023.

⁴ I alderen 20 til 66 år

⁵ [NAV Statistikknotat fra desember 2022](#). Gjelder voksne i alderen 18-66.

36 barnehagepris, gratis SFO og inkluderende fritidsaktiviteter lar alle barn delta og bidrar til å
 37 utjevne forskjeller.

38 Hvert tiende barn i Norge vokser opp i en familie med vedvarende lavinntekt. Mange får ikke
 39 delta i barnehage, SFO, fritidsaktiviteter og ferieaktiviteter. Det øker sjansen for selv å stå
 40 utenfor arbeidslivet. Det viktigste bidraget til økonomisk trygghet og inkludering er hjelp til å
 41 komme i arbeid.

42 Nær alle i Norge med lav inntekt over tid står utenfor arbeidslivet jobber lite eller kun tidvis⁶.
 43 Det samme gjaldt mange av de som oppsøkte matutdeling i regi av frivillige organisasjoner⁷,
 44 mens åtte av ti mottok ytelser fra NAV.

45 I 2022 søkte nesten 20 prosent flere kommunen om sosialhjelp. En stor del av økningen var
 46 hjelp til ukrainske flyktninger, men kommunene melder om at der flere både i arbeid og
 47 mottakere av ulike ytelser som mottok sosialhjelp. Om lag 15.000 flere som mottok bostøtte
 48 vinteren 2022, enn i årene før pandemien.

49 Den ekstraordinære prisstigningen på nødvendige varer, strøm og tjenester, sammen med
 50 renteøkninger har ført til at mange som er avhengig av velferdsstaten sliter med å få
 51 hverdagen til å gå opp. Det er nødvendig med en gjennomgang av særlig de minste ytelsene
 52 for å sikre at alle har et grunnlag å leve av, dette er det naturlig å gjøre i sammenheng med
 53 årets trygdeoppgjør.

54

55 Alle skal ha trygghet for å få hjelp av velferdsstaten når det trengs, også ved behov for akutt
 56 hjelp. Folketrygdens ytelser skal sikre folk økonomisk trygghet. Regjeringen har gitt NAV-
 57 kontorene større rom for å utøve skjønn når folk søker sosialhjelp. Ved kortvarige behov for
 58 hjelp skal man ikke måtte kreve salg av eiendeler. Og barns behov skal tas særlig hensyn til.
 59 Det er viktig at sosialhjelpsmottagere får helhetlig hjelp som støtter oppunder arbeidslinja, og
 60 bidrar til at flere kan komme ut i lønnet arbeid og bli økonomisk selvstendige

61

- 62 • Arbeiderpartiets mål er at nivået på trygdeytelsene sikrer at folk kan leve anstendige liv.
- 63 Vi vil sørge for dette gjennom regulering av trygdene, øke de laveste ytelsene og andre
- 64 ordninger for de som har minst.
- 65 • Arbeiderpartiet vil sørge for at bostøtteordningen skal kunne fange opp flere
- 66 vanskeligstilte, særlig i lys av høye strømpriser og høy prisvekst.
- 67 • Vi vil gjennomgå satser for livsopphold for å sikre at de gir et grunnlag å leve av.
- 68 • Vi vil sikre at utbetaling av ulike ytelser skal samordnes bedre, med mål om å gi folk som
- 69 mottar en bedre oversikt og mer forutsigbarhet
- 70 • Vi vil sikre at kriterier for sosialhjelp gir ansatte i NAV nødvendig fleksibilitet til å gi folk
- 71 helhetlig hjelp.
- 72 • Vi vil styrke ordninger for å søke hjelp med gjeldsproblemer, slik at folk kan få raskere
- 73 hjelp med alvorlige gjeldsproblemer.

⁶ [NAV Rapport 5:2022](#)

⁷ [Fafo-rapport 2023:09](#)

- Vi vil skjerpe reguleringen av forbrukslån og utrede forbud mot reklame for slike lån, og vurdere andre krav for å hindre at forbrukslån fører folk ut i alvorlige økonomiske problemer.
- Vi vil arbeide for at gjeldsregisteret skal omfatte flere typer gjeld, for å gi folk bedre beskyttelse mot for høy gjeldsgrad

Gi flere mulighet til arbeid

Det siste året har 100.000 flere kommet i jobb. Etterspørselen etter arbeidskraft er fremdeles stor. Det er et godt utgangspunkt for å få flere inn i arbeidslivet. Norsk arbeidsliv stiller høye krav til kompetanse. Høy kompetanse er et viktig konkurransefortrinn for norsk næringsliv. Det bidrar til at vi Norge har lønninger folk kan leve av og små lønnsforskjeller, samtidig som næringslivet vårt kan hevde seg. Men høye krav til kompetanse hever også terskelen inn i arbeidslivet.

Mange som står utenfor arbeidslivet har helseproblemer. Noen er for syke til å kunne jobbe. Andre vil, men får ikke mulighet eller tilretteleggingen som trengs. Det gjelder også mange med funksjonsnedsettelse. Det må legges til rette for fleksible tiltak som gjør det mulig å kombinere arbeid og trygd, slik at flere gis mulighet til å komme i jobb. Og flere må få mulighet til arbeidsrettet rehabilitering for å komme tilbake i jobb.

Folk som er utenfor Norge står oftere utenfor arbeidslivet, særlig kvinner. Svake norskkunnskaper og lite formell utdanning gjøre det vanskelig å komme inn i arbeidslivet. Diskriminering er også et hinder for folk med innvandrebakgrunn, funksjonsnedsettelser eller helseutfordringer. Arbeidsplassen er den viktigste integreringsarenaen. For mange innvandrere står utenfor arbeid eller utdanning. Vi må legge til rette for at innvandrere blir inkludert i det norske arbeidslivet, blant annet ved å styrke kvalifiserende tiltak.

Det vil kreve mer å hjelpe folk som står lenger unna arbeidslivet inn. Både fellesskapet og arbeidsgivere er nødt til å gjøre mer for å gi flere mulighet til å jobbe. NAV må kunne gi folk rask og riktig hjelp. Kuttene gjennom åtte år med høyreregjering må erstattes med flere ansatte, mer tillit og ressurser til bedre oppfølging og tilpassing.

Arbeiderpartiet vil:

- At flere skal få mulighet til varig tilrettelagt arbeid (VTA).
- At NAV skal sørge for at flere av anbudene legges ut på lokalt nivå og legge større vekt på kvalitative kriterier som lokal tilstedeværelse, fag og metode ved valg av leverandører.
- At det i oppfølgingen av avkommersialiseringsutvalgets arbeid ses på en utbyttebegrensning på de selskapene som får levere arbeidsinkluderings tjenester. Dette både for å sikre ryddige arbeidsforhold i arbeidsinkluderingsbransjen og at mest mulig av pengene kommer tilbake til aktive tiltak til gode for brukere.
- Gjøre det lettere å kombinere trygd og arbeid, slik at flere får brukt arbeidsevnen sin.
- Gå gjennom overganger fra ytelse til arbeid for å gjøre det økonomisk forutsigbart og lønnsomt for folk å gå ut i arbeid eller arbeide mer.

- 115 • Styrke støtten til livsopphold for voksne i grunnskoleopplæring og videregående
116 opplæring
- 117 • Jobbe for at flere tar fagbrev, blant annet gjennom ordningen med «fagbrev på jobb»
- 118 • Styrke NAV for å gi folk raskere og tettere oppfølging når de trenger det.
- 119 • Gjøre NAV mer tilgjengelig både fysisk og digitalt, og styrke førstelinjen i NAV slik at den
120 enkelte saksbehandler bedre kan iverksette tiltak basert på brukerens behov.
- 121 • Styrke arbeidsrettet rehabilitering, for å gi folk god hjelp tilbake til arbeidslivet.
- 122 • Styrke språkopplæringen for personer med manglende norskferdigheter, og sikre tidlig
123 kompetansekartlegging og realkompetansevurdering for godkjenning av utenlandske
124 utdanninger.
- 125 • Øke yrkesaktiviteten gjennom å styrke kvalifiserende tiltak for innvandrerkvinner som
126 faller utenfor andre ordninger.
- 127 • Styrke arbeidet mot diskriminering, stigmatisering og intoleranse i arbeidslivet. Alle skal
128 være trygge på jobb.
- 129

130 **Trygghet i arbeid**

131 Den norske modellen med høy organisasjonsgrad, sterke fagorganisasjoner og kollektiv
132 lønnsdannelse der frontfagsmodellen ligger til grunn, har gitt norsk arbeidsliv et unikt
133 konkurransefortrinn. Det kjennetegnes av høy produktivitet, små lønnsforskjeller og høy tillit
134 til hverandre. Det gir oss høy omstillingsevne og trygghet for at vi klarer å skape nye jobber
135 når ny teknologi og store utfordringer endrer arbeidslivet. Derfor fører vi i regjering en politikk
136 som stimulerer til økt organisasjonsgrad blant både arbeidstakerne og arbeidsgivere, blant
137 annet ved å doble fagforeningsfradraget. I mange andre land uten disse forutsetningene har
138 kravene til økt kompetanse ført til større forskjeller mellom arbeidsfolk *med* og *uten*
139 utdanning.

140 Et trygt arbeidsliv og ei lønn å leve av er viktig for alle arbeidstakere, og for at flere skal få
141 brukt sin arbeidsevne. Fjerningen av den generelle adgangen til midlertidige ansettelser,
142 begrensning av innleie og styrking av arbeidet mot arbeidslivskriminalitet ved bedre
143 samordning og informasjon mellom kontrolletatene bidrar også til at flere kan lykkes i
144 arbeidslivet.

145 Regjeringens arbeid med *Norgesmodellen* er viktig for å fremme et trygt og seriøst arbeidsliv
146 med nasjonale seriøsitetskrav til alle offentlige anskaffelser. Det offentlige er en stor
147 innkjøper av varer og tjenester, og gjennom Norgesmodellen skal vi sikre at pengene brukes
148 på seriøse bedrifter med skikkelige arbeidsvilkår, fagarbeidere og lærlinger. Et trygt og
149 forutsigbart arbeidsliv også til bedre rammer for at flere kan få jobb, oppleve trygghet og
150 mestring

151 Arbeiderpartiet vil:

- 152 • Intensivere arbeidet med innføringen av Norgesmodellen for et anstendig arbeidsliv
- 153 • Etablere flere A-krim senter.
- 154 • Utfordre handlingsrommet i EØS-avtalen når det gjelder definisjonen av midlertidig
155 persontransportkotasje, for å følge opp handlingsplanen mot sosial dumping i
156 transportsektoren.